

IOANA ANGHEL (1935–2020)

În urmă cu nu îndelungă vreme, în 16 iunie 2020, am pierdut îndrumarea discretă, dar întotdeauna promptă și prezentă a Ioanei Anghel, colega noastră lexicografă.

Truditoare o viață întreagă la *Dicționarul limbii române* (DLR) întocmit sub patronajul Academiei Române, ne face plăcere să credem că Ioana Anghel s-ar fi descris pe sine în puține cuvinte și că, în virtutea unei obișnuințe ce devenise legendară printre colaboratori, ar fi căutat să o facă scotocind prin vocabularul românei până ce le-ar fi găsit pe cele mai potrivite. În acest exercițiu al imaginației o vedem pe Ioana Anghel extrăgând fișe, comparând versiuni, verificând cele mai adecvate selecții lexicale și cele mai curate formulări, o vedem aplecându-se obsesiv asupra surselor documentare și a literaturii de specialitate. Tot aici o vedem pe Ioana Anghel mereu în căutare, în căutarea cunoașterii, și stăpânită întotdeauna de o curiozitate avidă. O vedem așa cum... o știm...

În imperiul realității însă, știm că extrem de precisul lexicograf Ioana Anghel ar fi surâs cu stânjeneală la o așa întreprindere și că s-ar fi străduit cu tot dinadinsul să o evite, nu dintr-o lipsă a imaginației, căci deseale întâlniri din ultimii ani ne-au dat prilejul să o descoperim pe Ioana Anghel iubitoare de literatură, filme și călătorii, curioasă să cunoască mereu alte lumi, alte locuri, alți oameni, alte obiceiuri, ci pentru că prezența sa politicoasă rezervată ascundea o modestie în parte înăscută, în parte datorată unei educații temeinic înrădăcinate în valori tradiționale. Da, Ioana Anghel era o doamnă din alte vremuri...

Era o doamnă din alte vremuri și în activitatea științifică: născută în 26 decembrie 1935, la Cluj, a absolvit cursurile Facultății de Litere în 1957, unde i-a avut ca profesori pe unii dintre membrii vechi ai Muzeului Limbii Române, pentru care nutrea o nețărmurită admirație. De la aceștia a deprins rara combinație dintre rigurozitatea documentării și exigența pentru calitatea produsului științific, pe de-o parte, și etica personală în actul de cercetare, de cealaltă. La Institutul de Lingvistică din Cluj, continuator al Muzeului fondat de Sextil Pușcariu, a ajuns la scurtă vreme după absolvire, la începutul anilor '60, unde s-a mai întâlnit câțiva ani, în calitate de coleg de-acum, cu profesorul George Giuglea, pe care-l amintea întotdeauna cu mult drag, și de care o lega un spirit deopotrivă iscoditor, ingenios și neobosit în aflarea etimologiilor celor mai obscure. Acestui spirit i se datorează mai toate articolele pe care le-a publicat în paginile revistei „Cercetări de lingvistică” sau în „Dacoromania”, serie nouă. A colaborat la „Dacoromania”. 1920–1948. *Bibliografie* (1983), iar, nu întâmplător, lui George Giuglea i-a dedicat un consistent articol, în „Dacoromania”, III–IV, 1998–1999, antologat în volumul *Muzeul Limbii Române și muzeiștii* (2019).

Același spirit neobosit a făcut-o și să fie cea mai potrivită conducătoare a colectivului de lexicografie de la Institut vreme de mai bine de două decenii: o sarcină deloc ușoară, în care, prin competență, dedicare și moralitate, a făcut cinste figurii de revizor de volum. Cea mai grăitoare, poate, probă a calității ei de lexicograf stă în aceea că ajunge să deschizi la întâmplare volumele DLR pentru a le identifica de la prima privire pe acelea coordonate de Ioana Anghel, prin simplul fapt că... Ioana Anghel nu se întrevede nicăieri: un semn rar al celor ce au deopotrivă știința temeinică și darul de a șlefui tehnica produsului de cercetare până la epurarea oricăror trăsături personale, lăsând în urmă o imagine curată a faptelor. Această știință unanim recunoscută printre colegi și colaboratori i-a conferit o autoritate de care noi, cei mai tineri, ne temeam cu acea teamă instinctivă ce izvorăște dintr-un respect necondiționat: fiecare întâlnire era ca un examen cu un profesor pe care îl iubești și pe care nu vrei să-l dezamăgești. Nici n-ar fi putut să fie altfel, de altminteri, căci încă din primele zile ale uceniciei mele într-ale dicționarului am învățat de la cei mai înaintați decât noi că pentru

problemele dificile soluția salvatoare era un nelipsit „vezi ce zice și Ioana”, de la colegii ei de generație, sau un inechivoc „du-te la doamna Anghel”, al celor ceva mai tineri.

Această aplecare pentru rezolvarea chestiunilor spinoase, de detaliu, dăruită în mod fericit unei inteligențe excepționale, a făcut să fie remarcată încă de pe băncile facultății, de când a fost aleasă să colaboreze pentru consultare la DLR, înainte de posibilitatea încadrării ei administrative. Aceeași înclinație, dublată de-acum și de o bogată experiență, a marcat și încheierea activității ei științifice, când, în ultimii ani, a colaborat la transcrierea, interpretarea și comentarea unei părți din textele adunate în antologia coordonată de Eugen Pavel, *Școala Ardeleană* (2018). A fost astfel, de la început până la sfârșit, un om al Institutului.

A lucrat dintotdeauna în încăperea unde a avut loc redactarea dicționarului sub conducerea lui Sextil Pușcariu, iar locul ei rămâne la biroul de sub tabloul muzeiștilor, spre care privea admirativ, custode necontestat al unui fel de a face știință din vremea marilor savanți, cu un zâmbet în colțul gurii. Prin plecarea ei suntem văduviți de un punct de reper și de o punte de legătură cu o lume azi și mai îndepărtată.

Sit tibi terra levis...

BOGDAN HARHĂȚĂ

*Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” al Academiei Române
Cluj-Napoca, str. E. Racoviță, 21
bogdan.kos@gmail.com*